

**National Library of Thailand
Bangkok, 2002**

All rights reserved.

**No part of this CD may be reproduced,
stored in a retrieval system or transmitted in any form
or by any means, without prior permission from
the National Library of Thailand**

หอสมุดแห่งชาติ ขอสงวนสิทธิ์

ห้ามมิให้ผู้ใดนำส่วนหนึ่งส่วนใด หรือตอนหนึ่งตอนใด ที่ปรากฏอยู่ใน CD นี้

ไปทำการคัดลอก หรือวิธีการอื่นใดเพื่อจำหน่าย จ่ายแจก

ก่อนได้รับอนุญาต

หนังสือลิลิตวิสูตร

มหายานสูตร
๒

อัน ตำแดง พระคุณ รุ่ง เรือง แม่ ไพศาล

เปน บารมี ธรรม เครื่อง เพติด เพลิน ของ พระโพธิสัตว์ เจ้า ทงหลาย

พิมพ์ อุดิษพระราชาศัล ทูลเกล้าฯ ถวาย

ในงาน พระบรม ศัพ ฌพระเมรุทอง ท้อง สนามหลวง

วันที่ ๑๖ มีนาคม ร.ศ. ๑๒๘

โรงพิมพ์ สามัคคี

๒๐๐๐ ฉบับ

ถนนมหาไชย เจริญพาน ย่าน พ้าพิลาศ

หนังสือลิลิตวิสูตร

มหายานสูตร

อัน ดำรง พระคุณ รุ่งเรือง แผ่ไพศาล

เป็น บารมี ธรรม เครื่องเพ็ญเพียร ของ พระโพธิสัตว์เจ้าทั้งหลาย

พิมพ์อุทิศพระราชกุศล ทูลเกล้าฯ ถวาย

ในงาน พระบรมศพ ณ พระเมรุทองท้องสนามหลวง

วันที่ ๓๖ มีนาคม ร.ศ. ๑๒๙

โรงพิมพ์ สามัคคี

๒๐๐๐ ฉบับ

ถนนมหาไชย เชียงใหม่ผ่านฟ้าทิศา

คำอุทิศถวายพระราชกุศล

ข้าพระพุทธเจ้า พระปรียัตถรรพชาดา ข้าพระพุทธเจ้า
นายเส็งหลี่โรงพิมพ์ตามคึกคีย์ พร้อมใจกันด้วยความยินดี แล
ระลึกถึง พระเดชพระคุณ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์
พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งเป็นที่รักใคร่ที่
ร่วมเย็น แลเย็นใจของไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินตลอดตมณชีพราหมณ์
พระองค์ได้เสด็จละโลกย์นี้ไปไว้วางความอาลัยให้เหลือแก่ข้าพระ
พุทธเจ้าทั้งหลาย ซึ่งไม่วายลืมพระคุณที่ปกเกล้าฯ ขออุทิศ
แผ่นลูกศลที่ไต่สร้างหนังสือลลิตวิสต์ร หรือมหายานสูตร อัน
ตำแต่งพระคุณโพธิสัตว์จรรยา อันเป็นพระคุณคุณอันหนึ่ง
อันเดียวกัน ที่ได้มีอยู่ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าอยู่หัว
แล้ว แลอุทิศธรรมารมณเป็นธรรมานุภาพส่งมณญผลให้ถึง
ทิพพารมณี่ ถวายแด่พระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าอยู่หัวของข้า
พระพุทธเจ้าทั้งหลาย

สีที่หมั้ ฤ	สีที่หมั้ ฤ	สีที่หมั้ ฤ	อิท	ผล
เอกสิม	รัตนัยสิม	สิม ปสาทนเจตโต		ฯ

บรรยาย

หนังสือ อัน มี ชื่อ ว่า ดิลก วิมลกร นั้น เป็น คัมภีร์ พุทธศาสนา ฝ่าย
เหนือ เรียกว่า มหายานิกาย ก็มีเรื่อง คล้าย ๆ กับ พระพุทธศาสนา
ฝ่ายใต้เรา นี้ แต่บาง แห่ง มีความ พิสดาร ออก ไปกว่า ของเราก็มี่ ข้าพเจ้า
เห็นว่า ก็ เป็น เรื่อง พระพุทธศาสนา มี พระ ศาสดา องค์ เดียว กัน
ควร เรา ท่าน ที่ ยัง ไม่ ทราบ ถึง ก็ ควร รู้ ไว้ บาง เป็น ทาง สำนวน ประทับ
แต่ พุทธศาสน์ ศาสนา ที่ คุณ อยู่ จึง ได้ พยายาม แปล ดู ก็ได้ ความ ว่า เป็น เรื่อง
อย่าง พระ ประถม สัมโพธิ์ ของเรา เมื่อ แปล แล้ว จึง เห็น ว่า พอ เป็น ข้อ เค่า
เล่า ความ ที่ ผู้ อ่าน จะ ถู ความ เข้าใจ ได้ โดย นัย ที่ แปล แม้ เป็น แต่ การ
กล่าว ของ ไม่ อาจ ต้อง ความ ให้ ถึง ได้ ก็ ดี ก็ เห็น ว่า ยัง มี ประโยชน์ อยู่ แก่
ผู้ อ่าน มิ มาก ก็ น้อย

ขอ กุศล เจตนา อัน งาม ดี นี้ จึง มี แก่ สาธุชน พุทธศาสนิก สัมปยุตต์
ชน อัน เศษ ทง หลาย จึง ได้ รับ ความ สุข กาย สุข ใจ ใน เวลา ที่ ได้ อ่าน น
ด้วย กัน เทอญ

พระ ปริยัติ ธรรม ภาดา (แผล เวียน)

เจ้า กรม ราช บัณฑิต ขวา

วันที่ ๒๗ ธันวาคม รัตนโกสินทร ศก ๑๒๘

นิทานปรีวรัต

โอม นมัส สรวพุทธโพธิสัตว์ภยห์ ๓

โอม นโม ทศทิกนันดาปรยัตโลกธากุปรคิษฐิต สรว พุทธ โพธิสัตว์
วารยร์ วารภ ปรีเตยภ พุทธะโกย ? ต้า นาคต ปรี ตยภ ปัน เนภยห์ ๑

เออ มยา ศรัทธเมกัสมันต์มเย ภควาน ศรัทธสัตว์ วิหริ
ติ ๑ เขตวน ? นาคปณทตติยารามะ มหา ภิกษุสังฆ
ดำรง ทวาทศภิกษุสังฆได้รห์ ๑

พระสุตร มีเรื่อง รว ตั้งจะ กล่าวต่อไปนี้ มยา อันข้าพเจ้า (ผู้มี
ชื่อว่า อานนทเถร) ได้สดับ มาแล้ว ว่า สมัยกาล ครั้งหนึ่ง สมเด็จพระ
พุทธองค์ ผู้ทรง สวัสดิ์เสาวภาคย์ เปนอันงาม เสด็จ ทรง ดำรง พระ
อิริยาบถ อยู่ใน พระ เขตวัน มหาวิหาร อัน เปน อาราม แห่ง อนาคปิณฑท
คฤหบดี สร้าง ถวาย โภค พระ นคร ศรัทธสัตว์ สมเด็จพระ พุทธองค์ มี พระ
ภิกษุสังฆ ๑๒๐๐๐ องค์ ห้อมล้อม เปน พุทธ บริวาร ตักยกา ภิกษุ ทั้ง
หลาย นั้น คือ องค์ ไต่ บ้าง เต่า อายษ มา คือ พระ ผู้ เปน เจ้า ชฎาน
เกาหินัย ๑ พระ ผู้ เปน เจ้า อัครวิหริ ๑ พระ ผู้ เปน เจ้า วาษป ๑
พระ ผู้ เปน เจ้า มหานาม ๑ พระ ผู้ เปน เจ้า ภัทริก ๑ พระ ผู้
เปน เจ้า ยโสเทว ๑ พระ ผู้ เปน เจ้า วิมล ๑ พระ ผู้ เปน เจ้า
สุพาหุ ๑ พระ ผู้ เปน เจ้า ปุณณ ๑ พระ ผู้ เปน เจ้า ความปติ ๑
พระ ผู้ เปน เจ้า อรุวิธวากาศ ๑ พระ ผู้ เปน เจ้า นท กาศิย ๑

พระผู้เป็นเจ้า คยาการศัยป ๑ พระผู้เป็นเจ้า ศาริปุท ๑ พระผู้
 เป็นเจ้า มหาเมทศัลยาน ๑ พระผู้เป็นเจ้า มหาการศัยป ๑ พระ
 ผู้เป็นเจ้า มหาการศัยน ๑ พระผู้เป็นเจ้า กณิต ๑ พระผู้เป็น
 เจ้า เกทนิย ๑ พระผู้เป็นเจ้า จุนันท ๑ พระผู้เป็นเจ้า บรณ
 ไมต รายนปท ๑ พระผู้เป็นเจ้า อนิรท ๑ พระผู้เป็นเจ้า
 นนทก ๑ พระผู้เป็นเจ้า กัสสิต ๑ พระผู้เป็นเจ้า สุมิต ๑
 พระผู้เป็นเจ้า เรวต ๑ พระผู้เป็นเจ้า ขทรวณิก ๑ พระผู้เป็น
 เจ้า อโมฆราช ๑ พระผู้เป็นเจ้า มหาปารณิก ๑ พระผู้เป็นเจ้า
 วักกุต ๑ พระผู้เป็นเจ้า นันท ๑ พระผู้เป็นเจ้า ราหุต ๑ พระ
 ผู้เป็นเจ้า สัตวคต ๑ พระผู้เป็นเจ้า อานันท ๑ ฯ

เอว ปรมุขไรทวาศกิริภิกษุสหัสสโรหิ สรัสวตีทวาวิศตาสโพธิ
 สกตวสสโรหิ ฯ

พระ มหา สังฆเถร เจ้าเหล่า ที่เป็น ประธาน ในภิกษุ สังฆ ๓๕๐๐ องค์
 นั้น ดังนี้ กับยังมี พระศรี บรม โพธิสัตว์ อันจัก ได้ ครดิ พุทธภูมิ อีก
 ๓๕๐๐ องค์ ถ้วน ทรง บารมี ธรรม โพธิ์สมภาร มี ประการ ต่าง ๆ คือ บาง
 เหล่าพระ โพธิสัตว์ เจ้า เนือง อยู่ ในเอกชาติ ก่ อาจ ครดิรั บ้างเหล่า
 พระ โพธิสัตว์เจ้า ทรง บารมี เป็น นริชาติ อาจ ออก จาก ภพ แล้ว บ้าง
 เหล่าพระ โพธิสัตว์เจ้า อัน เหล่า คล่อง สม ฌาน เป็น อภิฌญาณ บารมี บ้าง
 เหล่าพระ โพธิสัตว์เจ้า ทรง ธารณ ได้ ดี เณการ ประติภาณ บ้างเหล่า
 พระ โพธิสัตว์เจ้า อาจ หาญ ได้ ธรรม ธารณ แล้ว บ้างเหล่าพระ

โพธิสัตว์เจ้า ได้สำเร็จ ประณิธาน ตั้งแต่เดิมที บางเหล่า พระ โพธิสัตว์
เจ้า เป็น แต่เริ่มถึง สัมผัส คติ กรรม เครื่อง ดำเนิน ชอบ บางเหล่า พระ
โพธิสัตว์เจ้า ได้ทรง ประกอบ ภาวนา เป็น ปราปตา แล้ว ใน สมาธิคือ บาง
เหล่า พระ โพธิสัตว์เจ้า ถึง องค์ เต็มที่ เหตุ ได้จำเริญ ชำนาญ แล้ว บาง
เหล่า พระ โพธิสัตว์เจ้า ก็แผ่แผ้ว มาก มวล ด้วย กษัตริย์ บางเหล่า พระ
โพธิสัตว์เจ้า ทรง ภูมิ บารมีธรรม เต็ม รอบ บริบูรณ์ ฯ

ศัพทภาษ พระ โพธิสัตว์เจ้า เล่า ถ้วน เพิ่ม ภูติ โพธิ์สมาธิ มี
สมญา ภิธาน ตาม วาร พระ บาฬี คือ พระ ไมตรีย โพธิ์สัตว์มหาสัตว์

๑ พระ ธรณี ศวรราช โพธิ์สัตว์มหาสัตว์ ๑ พระ ดิถีเกตุ
โพธิ์สัตว์มหาสัตว์ ๑ พระ ดิถีธรรมาภิมุข โพธิ์สัตว์มหาสัตว์ ๑
พระ ปรีชา คณาภิรมติ โพธิ์สัตว์มหาสัตว์ ๑ พระ ปรีชาภิรมติ
ราภิมุขโพธิ์สัตว์มหาสัตว์ ๑ พระ นิโคตยภิมุข โพธิ์สัตว์มหาสัตว์ ๑
พระ มหากรุณา จันทรวิ โพธิ์สัตว์มหาสัตว์ ๑

เฮว ปรมุขไรท์ วาฬวิคิตา จ โพธิ์สัตว์สัทธัง ใต้รัท ฯ โดยใน
ภิธาน ขนาน พระ โพธิ์สัตว์มหาสัตว์ อันเป็น ประธาน ใน ๓๒๐๐๐ องค์
ด้วย ประการ ๕ ฯ

เคน ขตุ ปุณห์ สัมเมณ ภิกขวน ศีรวิคิตี มหานคร
มปนิศ วิคิตย วิหริติ สัม ฯ

สมัย กาล ครั้ง นั้น แท้จริง สัมเด็จพระ ผู้ ทรง สวัสดิ์ ภาควัยเจ้า เล็ด
เนาใน พระ มหานคร ศีรวิคิตี พุทธ บริษัท ชาวพระ บุรี คือ พระ ราช

พระราชา กุมาร ราชมนตรี ราชมหาตม ราชบาท มติกา นานา
บริษัท กษัตริย์ พรหมณ์ คฤหบดี อำมาตย์ ชาวบุรี ชนบท
ทั้งหลาย ทั้งชนฝ่ายอื่น ยศวรรค์ ศัรมณ แดพรหมณ์ พวก จรก ปริ
พราชก ทั้ง มวน

ชักชวน กัน มา ถวาย อภิวาท สักการ เคารพ นอบนบ นนชา สัมเด็จพระ
ภควาบรม มุนี ก็เพิ่มภุช มีมหัศม ตามบังเกิด มาก คือ วัตถุหลากหลาย
ชาตนิย โภชนาอาหาร ของ ตระการ เจริญ ยินดี อัน ควร สำเร็จ พุทธ บริ โภค
ที่ ชาว โลก นบถอบบูชา เป็น อาทิว่า จักร บิณฑบาตร ศยนาถัน คณาน
โภชนา บริสัการ พระ องค์ สัมมบรรณ ด้วย ทักษิณ ทาน ถ้วน ตาม ยศ อัน เด็ด
พระ องค์ มิ ได้บังเกิด ความ ยินดี ยินร้าย

ตามยศ ทั้งหลาย มิ ได้ ตาม ทามา รุติ พระ บาทได้ มี อุประไมย ประ
หนึ่ง ว่า ดอก ประทุมชาติ อัน บริสัการ ใ้เอาต ผาด ผุด ผ่อง อยู่ ใน ห้อง
ขัตติ นน

ภควาหิ กรั คิศั พทโค โด โดเกยัท คโต ? วัหิ สัมยัก
ดัมพโร วิท ยาจรณ ดัมพเนหิ สุกโต โดกวัต พรหิ ประทมัย สัรณหิ
คำสัตา เทวานา จ มนุษยานา จ พุทโร ภควาน ปัญ จจกษหิ สัมม
วาคหิ ๑ สอิม จโลกัง ปรัจโลกัง สเทวัก สัมมารัก สัพรหมัก สัศัรมณ
พรหิ มณิน ปรัชาน สัเทวมุชาน สัวย วิธัญาย สักษาค กฤโต
ยปลัปะทย วิหริติ สัม ๑ สัท ฐรมิ เทคยวิ สัม ๑ อาทา
กัถยานน มัธย กัถยานน ปรัยวสาเน กัถยานน สัวรัก สั

วิญญูชน เกวล ปริบูรณ์ ปริศุทธิ์ ปริยทาค์ พรหมจรรย์
ลัทธิภิกษุณี สัม ๑

ไต่ถก เกียรติศัพท์ ของ สัมเด็จพระ ผู้ทรง พระ ภาควิเจ้า พงพอง ไป
ใน โลก ว่า องค์ พระ อรหันต์ สัมมาสัมพุทธเจ้า พระ ผู้รู้ เท่ ทน ดังขาว
ทรง สัมมาญาณ โดย สัมมาปฏิบัติ บัณฑิต ธรรม อรหันต์ กำจัด ธรรม เกิดเป็น
สัมมาเจต ปหานแล้ว มี พระ กรรมถ ฝั่ง แล้ว อยู่ ใน พระ ธรรม ที่ พระองค์
เจ้า ตรัสรู้ แล้ว แดทรง ประพฤติ ได้ บริบูรณ์เต็ม ที่ พระ องค์ เสด็จ ไป แล้ว
ดี เหตุถึง สันทร ธรรม เห็นแจ้ง ประจักษ์ ธรรม อัน ก่อเกิด โลก
ดังขาว ทรง พระ สรรพบุญคุณญาณ แจ่มชัด ตัดภาพชาติ ชาด หมด สัมเด็จพระ
พระ ผู้ตรัสรู้ ทรง ชำนาญ การ ดังสอน ผู้คน นิกร ตลอดจน เหล่าเทพา
มนุษย์ ทรมาน บุรุษ ด้วย ธรรม ปาฏิหาริย์ ประหนึ่ง นาย อธิการย์
ผู้ ผู้มา ให้ สัน พยัส ร้าย พระ องค์ ทรง รู้ แจ่มแจ้ง ตลอดจน ใน อริยสัจ
ของจริง ของ พระ อริย เจ้า ทง หลาย แต่ ก่อน แล้ว นำมา จำแนก แจก เบ็ดเผย
ให้ สว่าง ผู้ ได้ สดับ แล้ว ประพฤติ ตาม จึง ทรง พระ คุณนาม อีก ว่า
ปัญจจักขุ สัมมวาท ผู้ บริสุทธิ์ หมดจด สัมบูรณ์ ด้วย เบญจจักขุญาณ *
สัมเด็จพระ ศาสตราจารย์ เจ้า เนน ทรง พระ สรรพญาณ สอดส่อง เห็น
ถ่องแท้ ซึ่ง โลก นี้ แด โลก หน้า กับ โลก เทวดา โลก มาร โลก พรหม โดย
อนุกรม ตลอดจน ศรัณณ พราหมณ์ แด หมู่ สัตว์ กระจ่าง ชัด ทั้ง เทพ มนุษย์
ทั้งหลาย แล้ว พระ องค์ ก็ ดำรง อยู่ ใน ธรรม ที่ พระ องค์ ตรัสรู้ แจ่มแจ้ง

มัจฉจักขุ ๑ ทิพพจักขุ ๑ ปัญญาจักขุ ๑ สัมมัตถจักขุ ๑ พุทธจักขุ ๑

ตลอดถ้วนนั้น แต่ได้ทรงดำแดงพระ สัทธรรม ไพเราะ เสนาะใน เบื้อง ต้น
ท่ามกลาง ที่ สุด เป็น รัชสมัย ปราศจาก กติ โทษ โปธา ประการ คำน
มรรค พรหมจรรย์ สวรรค์ สวรรค์ นั้น มี อรรถอัน พังง่าย พญาน
ก็จำง่าย บริบูรณ์ บริบูรณ์ สวรรค์ มอง ไล่ ดั้น เดรัจฉ ๑

เคน ขลุ ปุณห์ ส้มเย็น ภควณ์ ราชย์ยา มัเย
ยานะ พุทธา ตังการวัญหิ นาม ส้มชาติ ส้มบ้าน โน ? ภูภ ๑

สมัย กาล ครั้ง นั้น ส้มเด็จ พระ พุทธองค์ ผู้ ทรง สวรรค์ เสด็จ ภาว เป็น
อนันตม ครั้น ถึง ราชย์ มรณยาม ก็ ทรง เจริญ พระ สัมมาธิติ อัน
พุทธานุภาพ เรียกว่า พุทธา ตังการวัญหิ ใน ตำบล ที่ ส้มเด็จ พระ ผู้
ทรง พระ ภาควัยเจ้า เข้า สัมมาธิติ พุทธา ตังการวัญหิ กษณ นั้น
พระ พุทธ รัชสมัย อัน มี ชื่อว่า ญาณา โลกา ตังการ อัน เป็น ปาติหาร
หาก มิ ได้ ช้อง ใน บุรพ พุทธา ตังการวัญหิ ก็ เป่ง พระ อนุภรณ รัชสมัย เว้น วง ทรง
อนุภรณ รัชสมัย พูล่ง โพล่ง ขึ้น ไป ใน เบื้อง บน แห่ง องค์ ส้มเด็จ พระ พุทธ ผู้
ทรง พระ ภาควัยเจ้า

พระ รัชสมัย ทั้ง หลาย ก็ ฉาย ออก แด่ กระจ่าง ๆ ช้อง ชุม พระ โดมชาติ
แว่น ชาน ไป เป็น เหนือ ให้ แสง สว่าง กระจ่าง แจ่ม ต้อง ตลอด ถึง ชัน ศุภราวาส
พรหม พิกพ ครอบ หลบ รุ่งเรือง งาม

ฝ่าย ฝ่าย เทพเจ้า เหล่า พรหมนิกาย มี มเหศวร เทวราช เป็น ประธาน
ก็ พา กัน ประสงค์ ดน การ กล่าว สรร สดุดี เชย ชม พระ พุทธ รัชสมัย อัน สว่าง
รุ่งโรจน์ เป็น อุทาน พระ คาถา ๕ บท ดังนี้ว่า

ชญาณปรภัก ทัศนคมลั ปรรากว ศักรปรภัก ศักรวิมถาศวเดชลัม
 ปรรำ นคกัย ศภค่านคมานลั มนั สม่คั ดษยศ ศากยลัหัม
 ชญาณนทธี ศุท ชมหนจาว ชรเมศัวร ลัววิท มนัคัม
 เทวาทิเทว นรเทวปชัย ชรเม ลัวยภุ วคิน ศัรยชัว

ตออง ชุติ กิเลศ เปน ประเทท เหน่าโมหันธ์การ มิได้ ฉาบได้ ใน พระ
 กมล ดันตณ สม่เค็จ พระ มนั นารวราชศากย ลัห้เจ้าได้ พระ องค์ จ้ง ได้
 ผ่องใส ด้วยแสง ลัว้าง คือ พระ ญาณ ปาน ประ หนึ่ง ว่า สวั โยภาสยัง
 สามารถ กำจัด มหันธ์การ เลี้ย แถ้ว เปน พระญาณ อัน ผ่องแผ้ว รุ่ง เรือง ทรง
 เชนานุภาพ เลิศ ลา ลัว้างใสว

สม่เค็จ พระมนัรเวศากยลัห้เจ้า มี พระ กาย อัน สงบ รบับ แถ้ว มี พระ
 หฤไทยผ่องแผ้ว อัน เคื่อง หม่น หมอง มิได้ พ้อง พาน ทรง พระสรวพัญ
 ตญาณ ประหนึ่ง หวัง มหรรณพ ทรง ขาน ภาพ บริศัทธิชบ อนันตจักรวาล
 เปน ธรรม สม่ลัลลวจารย์ ครลั วั สรวพ ทุก ลัห้ยิ่งใหญ่ใน คอน ปราชญ์ชาติ
 มุนีนิกาย เปน เจ้า เปนใหญ่ กว่า ฝูง เทพา ทัง หลาย ทง ฉาย มนุสสันิกร อมร
 เทพ เลัพ สม่คัม นัถอ ฐชา ทรง พระ วคั แร้ง กถา บังเกิดใน ธรรม เปน
 ลัวยมญาณนคัย แถ้ว ทุก ประการ

โย ทรท่ม จิตรมวรคยทวเศ โย มารปาไศรวมกัคมานลัห้
 ยลัยาปยพนธยวท ทวคณศัรวา ลัภยยานคคท ค่านควิโมกษปารคท
 อาโตกยภคั คมคตยธรรม คโมหนท ลันณยเวทิตว
 ค่านภกรย พุทธรเมยพุทช ภกคยา สม่ลัคตา อุปลัคกมชว

ด้ ไวยราโช ? มฤตโทษปรทั ด้ วาพิศุรหิ กุณิปรคาปภหิ
 ด้ ธรรมพันธหิ ปรมารโกวิทหิ ด้ นายโก ? นุตตรมารคเทคหิ ฯ

พระพุท ธองค์เจ้าไร เต่า ทรง ชำนาญ กถา ประพฤติ วัตรจริยา ทรมาณ
 จิตร ุยาก ยิง ที่บนทิตจทรมได้ พระองค์ ได้ มี พระกมลหฤไทย หดุด ถอน
 พันไป แล้วยจาก บ่วง มาร กิเลศเครื่อง เห็น เครื่อง เถื่อนา การ มิได้ ผูก พัน
 ไว้ ได้ พระองค์ ดำเนิน ไป ถึง ส่วน สุด ความ จริง แล้ว บรรลุ ธรรม อัน
 ผ่องแผ้ว คือ ถึง มั่ง พระนฤพาน เปน ธรรมเกษมคานต์ เรียก ว่า วิโมกษ ์ จึง
 บังเกิด อาโลก คือ ความ สว่าง เปน ธรรมแจ่ม กระจ่าง หา สิ่งใด จะ เปรียบ
 เทียบ มิได้ เลย กำจัดโมหันธ์ การ เสีย แล้ว ทรง พระ ญาณ ผ่องแผ้ว
 รั้ง แหง คดอด ถ่วง ไป ใน อาศั เครื่อง ดอง ดันดาน สัตตวั ทรตั วั กิริยา
 เครื่อง ทำ จิตร ให้ ว่าง เปน พระโพธิญาณ ุยาก ที่ จ หา สิ่งใด มา เปรียบ
 ปาน มิ มี เลย พระองค์ ทรง เสวย วิมุติ ธรรม เปน รัศ ฆอมฤตญาณ เครื่อง
 เสพย์ ส้มามคม ที่ ว่าง บั บั ดั่ง ขาว อัน ไม่ เกิด แก่ ตาย ต่อ ไป

สมเด็จพระพุท ธองค์เจ้า นนไช ์ จึง เปน ประหนึ่ง ไวยราโช อัน
 ประเสริฐ เลิศ ดัน ปรากฏ พระคุณ ทัว สากล ว่า พระ ฆมฤตโทษปรทั
 ุเจ้าหน้า ยยา ๓ ุชาน ท เทพามาณย ก็น แล้ว ไม่ ตาย แต่ พระองค์ ประดิ
 ภาณ หาญ ใน ข้อ คำ อธิบาย อัน แจ่ม ชัด ให้ ดำเนิน ธรรม ปฏิบัติ นำ เพญ เพียร
 ธรรม เครื่อง แผล แผล กอง กิเลศ เหตุ ตาม ก สมเด็จพระ บรม นาย ก จึง ทรง
 พระนาม ว่า สัทธรรมพันธ ุเต วัตรวั ุบรมคตธรรม ทรง ดำ แสง อนุตร
 มรรค ทาง ไป สู่ โมกษวิถ ์ ด้วย ประการ ุณ

สมณันทรอุปญาศ์ ๖๓ ปุณณิ ศุทธาวาสกัณณิก เทวปุตราห์ ๑
 ณันใด นั้น เทพบุตรทั้งหลาย ฝ่ายชาวศุทธาวาส ครั้น เมื่อ พระพุทธเจ้า
 อันเป็น พุทธาณันณิ อธิษฐานนาโลก ได้ พลัง โพล่งสว่าง ถูกต้อง ฝูง
 พรหมนิกลายทั้งหลายแล้ว ต่าง พากัน สรรเสริญ สดุดี พระพุทธานุภาพ
 ด้วย บาท พระ ศาสนา ดัง พระณามา แล้วนั้น

สมเด็จพระพุทธ องค์ ผู้ทรง สวรรค์ เสวยภาคย์เจ้า ก็เสด็จ ออก จาก
 สมณิ อัน เป็น ธรรมเครื่อง สงบโดย รอบ คอบโดย พุทธานุภาพ อัน หา
 ประมาณ มิได้ จคณนานับ อย่างไร ก็ไม่ถูก ถ้วนได้ ถ้วนถ้วน ความ ดำริตร
 คิด ทุกประการแล้ว สมเด็จพระอนาวรณญาณได้ ทรง อนุ สรรณ คำนี้ อยู่ว่า
 อัน ธรรมตามณฑล ธรรม ฝ่ายคุณวยุทใน พุทธเกษตร ของ สมเด็จพระสัม
 พุทธเจ้า ผู้ทรง สวรรค์ภาคย์ หาก มี มาแต่ปาง ก่อน เป็น พุทธาณันณิ
 เพื่อ จะ ทรง ดำรง พระธรรมเทศนา มี อยู่ เป็น เบื้อง หน้าโดย ประการ
 ไตเตา ๖๓ ๖๓ ดัลยา ราเตรา ปรัศนัณณายามิ ศุทธาวาส
 กายิก เทวปุตรา มเหศวโรนาม นันทิจ สุนันทิจ จันทณิจ
 มหิตติจ ปรัศนัณณิจ ปรัศนัณณิคเควศุจเค จาเนย จ สัพพทาห์
 ศุทธาวาสกัณณิก เทวปุตรา อติกรันตาคิกรัน ไตรว โณห์ สรวา
 วนัน เชนวน ทิเวณนภาเสณวณาสัย เชน ภควาเสตโนปลัก
 รามนณ ปลักรมย ภควทห์ ปาเทา ศิรสาณิน ไทยกานเค ศัสกั ๑
 ณันตัม เวธวาทัน คิน วนัน เทวบุตร ๖๓ ศุทธาวาสกัณณิก มี นาม

บรรยาย คือ พระ บรมศาสดายามี ศักร ๑ พระ มเหศวร ๑ พระ นันท ๑ พระ
 สุนันท ๑ พระจันทน ๑ พระ มหิก ๑ พระบรมศาสด ๑ พระ ศานติวันเตศวร ๑
 แด่ ฝูง เทพยนิกายเจ้า เหล่าชน ศุทธาวาส พระองค์อื่น ๆ อีกเป็น อันมาก
 หาก รุ่ง เรือ ด้วย เทพยรังษี ต้อง สว่าง พน ปณิธิ ท่วมฉนวน พระเชศวนาราม
 แด่ ด่วน แต่ ด่วน งาม ด้วยทิพยวิศ มี อันโอภาส เทพยเจ้า เหล่า ศุทธาวาส
 ทั้ง มวน นน ครัน มาถึง แล้ว ก็ เข้าเฝ้า ถวาย อภิวาท ทบ พระบาท ยศ
 แห่ง ส้มแดง พระศัพท ผู้ทรง พระภักย์เจ้า ด้วย เคียร เกด้า แห่ง ตน ๆ
 ถ้วน ทุก องค์ ๆ แล้ว ก็ คลาศ แคล้วไป ประดิษฐาน อยู่ ณ ที่ ควร ด่วน หนึ่ง ๆ

ครัน เทพยเจ้า เหล่า ศุทธาวาสได้ เข้า พระพุทธบาท ยศ ดำรง คน
 สถิตย อยู่สถาน ด่วน ที่ ควร แล้ว ก็มี กระมล จิตร ผู้อง แล้ว เบิก บาน กราบ
 ทูล ดำรง แต่ ส้มแดง พระพุทธ องค์ เจ้าว่า ข้าแต่ ส้มแดง พระ ผู้ทรง สวรรค์
 เล้าภักย์ เป็น อัน งาม พระพุทธเจ้า ข้ามี อยู่ หรือ ชรรวม ปรีชา ช้อ
 สถิตยสถิต เป็น ผู้ครันค พระองค์ เจ้าได้ สระ ส้ม อบรมไว้ ไพบุตย์ เป็น
 กุศล มุต แห่ง พระโพธิสัตว์เจ้าได้ ภาวนาให้จำเรญต์ แล้ว ได้ ทรง ดำริ คริ
 ตรอง คิดไว้ แล้ว พร้อม เปรียง เป็น อัน ดี แต่ ครัง พระองค์ ยัง ทรง สถิตย ที่
 ทิพยวิศวรรภพ ถึง ค่ำรบ เมื่อ สัมมัย เต็จ เคลื่อน จาก สวรรค์ ลง มาสู่ พระ
 ครรโกทรสถาน ประมาณ กาล ก่อ กำเนิด เกิด สกนธ์ พระชนมายุณภูมิ ประภาพ
 ข้า พระบาท ทั้งหลายจะใคร่ ได้ ทราบ ขอ พระองค์ ได้ ทรง ดำรง

อนึ่ง คุณา วิเศษ เป็น เหตุ จำแจ่ม แจ้ง ความ ประพจน์ พาด จรรยา
 เป็น ตำดัม มา อัน สรรพโต กิกชน หาก ขอน ขวาย คือ ศิปลสถาน แด

กรรมสถาน ทั้ง ประมาณ ดิปีตัญญา มุทราคณนา นึกครึกใน สมอง
 คำว่า ดบอง แบบ ว่าดาบ ธนุ กลาปยุทธดำรัมภ เป็น เครื่อง แนะ นำ ดำแดงให้
 เห็น ว่า ประเสริฐวิเศษ กว่า สรรพสัตว์ทั้ง ปวงโดย ส่วน สุด ทั้ง ดำแดง บุษ
 อุปโกก เป็น ปุริษย์ใน ทบวง เป็น เครื่อง ทัก ทวง กำหนดบท ว่า อริคม
 ให้ ดำเร็จ ผล อุดม อัน พระโพธิสัตว์เจ้า ทุก ๆ พระองค์ ได้ ประพฤติ
 เป็น ประเพณี มาแล้ว

อนึ่ง ขอ พระองค์ ทรง พระ กรรมด ฝั่ง แล้ว ตรัส ดำแดง ตถาคคพด
 อัน องค์ พระ ตถาคคเจ้า ทรง กำรัง ทำลาย สรรพ มาร มณฑล พระ ทศพดเจ้า
 ได้ เกล้า ครอบ ขำนาญ อาจ หาย แล้ว เป็น สัมมัจจธรรม ดำสรณไว้ด้วยดี
 คือ จตุรไฟศรัทธาธรรมทั้ง ๔ แล อาวณัณกรรม ๓๘ ประการ ยาก ที่บุคคล
 จะ ประมาณ พุทธ ธรรม นีรเทศ เป็น เทศาพิเศษ อัน พระ ตถาคคเจ้า แต่ บาง
 ก่อน ทุก ๆ พระองค์ เคย ทรง ดำแดง มา

ตทพยา คือ สัมเด็จพระภูมิกษัตริย์ ทรง สวัสดิ์เสาวภาคย์เจ้า ณ นน พระ
 ปัทมทวิ ๑ พระธรรมเกตุ ๑ พระทังกร ๑ พระคุณเกตุ ๑ พระมหากษ ๑
 พระฤษีเทว ๑ พระศรีเตช ๑ พระดิศยเกตุ ๑ พระวชิรดิศ ๑ พระสรวา
 ภิกขุ ๑ พระเหมวณ ๑ อตยจุจคามิ ๑ พระปรีวาทสาคร ๑ พระปุษปเกตุ ๑
 พระวรรูป ๑ พระสุโธจน ๑ พระสุภัก ๑ พระชินวักตร ๑ พระอนันต ๑
 พระปุษ บต ๑ พระอรุณเดช ๑ พระปุษกร ๑ พระสุรคัมมิ ๑ พระมณฑ ๑
 พระสุทรศน ๑ พระมหาสิริเตช ๑ พระสถิตพทุชทต ๑ พระวสันตคณธิ ๑
 พระสัทธรรมวิปุลกัรติ ๑ พระดิษย ๑ พระปุษย ๑ พระโลกสุนทร ๑

พระวิสูตรณเภท ๑ พระรัตนกรติ ๑ พระอัครเศษ ๑ พระพรหมเศษ ๑
 พระสุโขษ ๑ พระสุโปษ ๑ พระสุมนโชนุโขษ ๑ พระสุเจษฏรูป ๑
 พระปรหสิตเนตร ๑ พระคุณราศี ๑ พระเมฆฉวร ๑ พระสุนทรวรณ ๑
 พระอายุเศษ ๑ พระสถิตยคามิ ๑ พระโลกาภิลาสิท ๑ พระวิศศิทร ๑
 พระสุปฐิ ๑ พระวิปคิย ๑ พระศิธิ ๑ พระวิศศภว ๑ พระกรกัจฉนท ๑
 พระกณกนิ ๑ พระภาคยป ๑

องค์ พระ ศลาศค อรหันตสัมมยกลัพทเจ้า ทงหลาย ได้เคย บรรยาย
 พุทธ ภาษิตน แล้ว มา แต่ กาลก่อน ๆ มี อยู่ ถึง แม้ ว่า สัมเด็จ พระบรมครู
 ผู้ ศลาศค ก็ ย่อม ทรง กำหนด ธรรม พุทธ ประ เสน เป็น เอก วิธ อย่าง เดียวกัน มา
 ขอ อารามนาทรง ดำรง ธรรม ปริยาย นน ณฑล บดิน

เพื่อ ความ ดี เกื้อ กุศล แก่ ชน เป็น อัน มาก เพื่อ ความ สุข แก่ ชน เป็น
 อัน มาก เพื่อ หิต สุข นน แด่ แก่ โลกย์ เพื่อ อรรถแล สุข แก่ ชน กาย
 คือ เทพา มานุษย ทงหลาย เป็น อัน มาก หาก จัก ได้ จำริญ มหา ยาน
 ภาวนา อนึ่ง เพื่อ จะ ห้าม ปราณ เสย ซึ่ง ปรัประวาท ทง ปวง ทง เพื่อ จะ ได้
 เป็น ที่ ยึด หน่วง โพธิสัตตคคุณ ให้ เชิดชู ปราภฏ อนึ่ง เพื่อ จะ ได้ ครอบงำ
 ย้าย พยศ ศรรพ หมู่มาร ทง เพื่อ จะ ได้ ดำรง อภิยารมก ความ กตัญญู
 หาญ อัน เป็น ยานิกธรรม ของ ศรรพ โพธิสัตตคเจ้า อัน บังเกิด มี อนึ่ง เพื่อ จะ
 อุนเคราหี ด้วย ดี แก่ พระ สัตถธรรม เพื่อให้ เป็น ที่ อุปถัมภ์ แก่ พระ รัตน วงศ์
 ดำรง มั่น แด เพื่อ เป็น เครื่อง บัอง กัน มิ ให้ พระ รัตน วงษ์ เข้า ไป ชาติตญ
 ทง เพื่อ จะ ให้ เห็น แจ่ม แจ้ง จำริญ ของ พระพุททหลาย

สมเด็จพระพุฒาจารย์ เจ้าโศภนพัฒนาราม พระมหาธิเบศร์ ญาณมุนี
ก็ทรงรับเพื่อจะ ดำรง พระธรรมเทศนา โดย พระภิกษุ ญาณมุนี
พระพุทธรูป องค์ ที่ ทรง เนิบ อาบ อยู่ ด้วย พระ มหา กรุณา ที่ จะ เผื่อแผ่ แก่ ผู้
โศก กับ ทั้ง เหวตลา ด้วย ประการ นั้น

ลำดับ นั้น ครั้น สมเด็จพระพุฒาจารย์ เจ้าโศภนพัฒนาราม แล้ว
ทรงแสดง ทรงแสดง ได้ ทรง พระ อธิการ ญาณมุนี ก็ พา กัน ขึ้น ชม เบิก
บาน บรรเทา จิต บังเกิด ได้ มนต์ ปรีดา ปราโมทย์ แล้ว ถวาย อภิวาทนาการ
ณ เบื้อง พระบาท ยุคล แห่ง สมเด็จพระเทพเจ้า ด้วย เคียง เก้าอี้ แห่ง ตน ๆ
แล้ว ทำ ประทักษิณ สัน ตติยวาร แล้ว ไปรย ปราย ทิพยนิมิต มา ตา การ
จุณ จันทน์ สุกันธ ชาติ ให้ เรี่ย ราย เกิดขึ้น ถอด ถวาย เป็น พุทธ มุชา
แล้ว ก็ พา กัน ขึ้น ครอบ หาย ไป ใน ถ้ำ ณ ที่ นั้น แด ๆ

ณ ลำดับ นั้น สมเด็จพระพุทธรูป องค์ เจ้าโศภนพัฒนาราม เป็น อัน งาม
ครั้น ถวาย ยาม คืน วัน นั้น พระ องค์ ทรง อด ถน บันเทา ความ เหน็ด เหนื่อย
ไว้ ได้ ใจ ไป ประทับ ณ กอ * กรรชาติ มาตร มี หมู เป็น มณฑล
ทำ เบื้อง บน ให้ เป็น พระ ปวงบุญตาอาสน์ อัน เกิดขึ้น ถอด ด้วย คน พระ
ศรีบรมโพธิ์เจ้า กับ เหล่า พระ มหา คณา วร สังฆ ทรงแสดง นิ่ง แวด
วงเล่า องค์ พระ บรม ครุ อยู่ ตาม ยศ บริวาร สมเด็จพระ บรม ศาสตราจารย์
จึง มี พระ พุทธเจ้า ตรัส บอก แก่ ภิกษุ ทรงแสดง ว่า ดู ภิกษุ สังฆ ทรงแสดง
เมื่อ คืน ราตรี ยาม ที่ ถวาย ไป แด พระ ประค้ำคายนามะศวร ชัก ชวน
ชาว ศุภราวาส เทพยเจ้า ทรงแสดง โดย นาม บรรยาย คือ พระ มเหศวร ๑ พระ

* หมายความว่า

หนึ่ง ไม่ หรือ แขนง ก็ ว่า

นันท ๑ พระ อานันท ๑ พระ สุนันท ๑ พระ จันท ๑ พระ มหิต ๑
 พระ ปุสกันต ๑ พระ วิเศษศวร ๑ ทรง เป็น ประทาน ยัง เทพบุตร
 เหล่า เทวดานอื่น ๆ อีกเป็น อัน มาก ได้ พา กัน ลง มา จาก ชั้น สุทธาวาส
 ถวาย อภิวันทน พระศากยวงศ์ ทูล ถาม ธรรม ปริยาย เรียก ตติยวิสูตร
 ครั้น ได้ สดับ แล้ว ก็ พา กัน อัน ธรรมาน กลับ ไป สู่ ทิพยวิมาน สถาน ตน ๆ

อล ชลฺ เต โพรธัมมจักกั มหาศร้าวกา เยนภควานเณตนาญ
 ชลฺ ปณณมย ภควันตเมตทโวจัน ฯ

ครั้น เมื่อ พระโพธิสัตว์เจ้า กับ เหล่า พระ มหา ศร้าวก ทั้งหลาย ได้ สดับ
 พระ พุทธ บรรยาย แล้ว ก็ พา กัน ผ่องแผ้ว ประณม กระพุ่ม อัญชลี ทูล
 ขารารนา ขอ คอ สมเด็จ พระ ผู้ มี ภาควัยคุณ บุญ ศิริ อัน ถิ่น พัน ว่า สำนึก
 แล้ว พระ พุทธเจ้า ข้า ขอ พระ องค์ ทรง พระ มหา กรุณา โปรด ลำดง ธรรม
 ปริยาย อัน ช่อ ตติยวิสูตร นั้น ๆ ครั้น ว่า สมเด็จ พระ พุทธ องค์ เจ้า ได้
 ทรง พระ มหา กรุณา ตรัส ธรรม ปริยาย ตติยวิสูตร นั้น แล้ว อัน นั้น ก็ จัก เป็น
 ไป เพื่อ ผล ผ่องแผ้ว กล่าว คือ ความ เกอ กุด คุช ประโยชน์ เมื่อแผ่ แก่ สรรพ
 สัตว์ โลก ทั้ง เทพามานุษย์ทั้งหลาย

อนึ่ง สมเด็จ พระ ผู้ ทรง พระ ภาควัยเจ้า แห่ง เราทั้งหลาย เมื่อ พระ องค์
 มี พระ พุทธ ประสงค์ จัก ตรัส ธรรม บรรยาย เพื่อ ประโยชน์ แก่ พระ โพธิสัตว์
 มหา สัตว์ทั้งหลาย ผู้ มา ถึง อยู่ แล้ว ใน ที่ นี้ ก็ ดี ก็ ย่อม เป็น พุทธ ประเพณี
 ที่ พระ องค์ เจ้า จัก ทรง ลำดง ธรรม บรรยาย แก่ พระ โพธิสัตว์ มหา สัตว์
 แด พระ มหา ศร้าวกเจ้าทั้งหลาย ด้วย พระ พุทธ กิริยา อัน ดุษณ ภาพ นั้น ๆ

ก็ เป็น อัน แดง แดง ว่า ส้มแดง พระ พุท ของ ค มี พระ พุท ประสงค์ จะ ทรง
 ครีดี พระ สัทธรรมเทศนา เมื่อ แผ่น เบ็ด เผย ธรรม บรรยาย ดัง คำ ขาวาธนา
 ด้วย พระ อาการ อัน คุษณ ภาพ ณ ณ

ศุภธรรมจยเต เมื่อ ส้มแดง พระศรี สรรเพชญ์ ผู้ ทรง สวรรค์ ภาควัยเจ้า
 จะ บันเทา เลี้ยว ชิง ความ วิ่ง วอน อัน พระ โพธิ์สัตตเจ้า กับ เหล่า นิกรมหา
 ศัรวก ทูต ขาวาธนา พระ องค์ จึง ทรง ดิลา ธรรม บรรยาย ประสงค์ ครีดี เป็น
 ได้ตกฉันท ประพันธ์ ผูก พระ คาถา ว่า

ราทรยานมาหาสยา มมภิกขโว ? ทย สุโขปวิชญัสสย นิรังคนัสสย
 ปรวิชญมานัสสย ศุภโร วิหาโร เอกาครจิตตัสสย สสมาหิตัสสย ฯ

อถากมณ เทวสุภา มหรรตยที่ ปรัตตวรรณวิมตศรีโยชวลาห
 ศรียาวภาเดยห จเชตล้าหวย วณ มทา เม ? นัตถิมภยปากคาคา ฯ

มเคววจันทน อคั่นนทา ปรัศนคจิตโตมทิตที่ ส่นนทนต์
 ศ่านคาหวยศจาบยุตเทวปครดี ศาลคาคจ พโหว ? ถ จ เทวโกฏยที่ ฯ

ปรัณมย ปาเทา ปรัตทกษณ จ กฤไดว ม่า ศัสสุวิทครโต เม
 ปรัคฤย ใจวณชกิมังคฤย สเครวา มามิห เต ยยาจที่ ฯ

อิท มุเน รากนัสถนาณมย ไวปุลยัสสร ทิ มทานิทานม
 ยทภาษภ สรวตถาคไตห ปรัค โตถลย สรวลย หิตารณเมตต์ ฯ

ตตล้าชวทานมย ภาษโต มนห สโพธิสัตตเววสปริครเหญยา
 ปรัมหานมิก ปรัภายน ปรั ปรัวาทานมัจจ ฐรชยน์ ฯ

อิเรชชนา เทวณลย คุษณม อคฤหนเทวานนิวาลนจ

สัตว์ ๗ ศุภะฐา มุกตา อุกกราห์ ปุษาปานิ จิเกษปฐวาปัทรมัม ๑
 ตัททิกษโว เม ศฤณนุเห สัตว์เว ไวปุลยัสถ์ว หิ มหานิทานัม
 ยัททภาสิท สัตว์วกลาคไคห์ ปราศ โถกสย สัตว์สย หิตารณเมวัม ๑

บรรยายความ ตาม ศิโธก คาคาว่า ดูราภิกษุทั้งหลาย ฌนยาม
 ราตร คณ วัน น เรา พระ ตลาคคได้เข้าไป กำหนด อยู่ ด้วย ขารมณ อัน เสวย
 วิมุติสุข ปราศ จาก สัตว์พ ทุกข ฝ่าย ธรรม อัน เปน ชิง คณ กิเลศ แล้ว เมื่อ
 ยัง กำลัง จำเริญ วิหาร ธรรม อัน เปน ศุภารมณ อยู่ นั้น สัมมาธิธรรมได้
 ครอบงำ ทำจิตร ให้ เปน เอกศรัทธาจิตร ฌณดับ นั้น เทพเจ้าทั้งหลาย
 ผู้ทรง มหิทธิฤทธิ์ ก็ พากัน เสด็จ มา ให้ เห็น ด้วย อาการ อัน ดำแดง แสง
 สว่าง กระฉ่าง แจ่ม ทรง ศิริ วรณ อัน ผ่องใส ชัชวาล ยัง พระ เขตวัน
 วิหารให้ โอภาสย ด้วย เทพยศิริ อัน รุ่งเรือง แล้ว เข้า มา เฝ้า พระ ตลาคค
 ต่าง พากัน ประณต ด้วย เคียรเกล้า แห่ง ตน ๆ มี นาม ตาม ยุต คือ พระ
 มเหศวร ๑ พระ จันทร ๑ พระ อิศ ๑ พระ นันท ๑ พระ ปรัศานตจิตต ๑
 พระ มหิต ๑ พระ ฐันนทณ ๑ พระ คานค ๑ เปน ประธาน ยังมี อีก
 มาก ประมาณ โกฎิ เทวบุตร ทั้งหลาย ครั้น มา ถึง แล้ว ก็ หยต ยน เทพ ประณม
 โดย ธนุ กรม ทำ ปรีติทักษิณ แพบ พระ พุทธ บาท แล้ว ก็ แคว้ว คลาคไปยืน
 อยู่ ณ ที่ ควร ส่วน สัตว์ ประคอง พรหม อัญญให้ มี นว เปน ระเบียบ เรียบร้อย
 โดย สักกัจเควพ แล้ว กราบ ทูล ว่า ข้าแต่ สัมเด็จพระมุนี นารถ ผู้ เณติม ปราชญ์
 ปรีชา พระ องค์ ผู้ นิราศ ปราศ จาก วาคา ทิ กิเลศ แล้ว ดัง ข้า พระบาท ทูล
 อารานา อัน ว่า คัมภีร์ มหานิทาน คำนานไวปุลยัสถ์ว เปน ธรรม วิถ

คล้ายคลึง ย่ำทำราคา ทุกเกิด ให้สิ้นเศษไม่เหลือ เหลือ อันหน่อเนื้อ
 พุทธ พงษ์ องค์พระศากยเจ้าทั้งหลาย แต่ปางก่อน ทุก ๆ พระองค์ได้เคย
 ทรงภาษิตแล้ว อย่างไรเล่า เป็นสาวก ประโยชน์ เกอ กุด แก่ดัดคว
 โดก ทั้งปวง

ศัสตรา วิธานมี ภาษิต มุนีหิ ดั แล้ว พระพุทธเจ้า ข้าเวถาน
 สัมควร แล้ว ขอ สัมเด็จพระบรม ศรัศายกมุนีเจ้า ทรงโปรด ประทาน จำแดง
 พระสังฆกรรม เทศนา โดย พระมหา กรณา แก่คน บรมโพธิสัตว์เจ้าทั้งหลาย
 เมื่อ พระพุทธ องค์เจ้า ทรง จำแดง บรรยาย มหา ยาน สุตระ นี้ ก็จัก เป็น วิถิ
 ทาง กำจัด ปรปรรวาท ให้เสื่อม คลาย หาย วิมุตติ กังขา

อริยชนา เทวคณสย คุษณม สัมเด็จพระ มหา มุนีนารถ
 ทรง รับ อริยชนา เทวาวาสน ด้วย พุทธ มารยาตร คือ จำแดง
 พระ อาการ อัน คุษณภาพ เทพเจ้าทั้งหลาย นั้น ครั้นได้ ทราบ ก็ พา
 กัน เอนอว ปราโมทย์ บรรเทิงใจ ต่าง ๆ ก็ไปรย ปราย ทิพย ดอกไม้ เป็น
 พุทธบูชา พา กัน หรรษา ดำรงวัน ชันชม สัม มโนรถตน ด้วย ประการ นั้น
 ศัทภิกษโว เม ศฤณเตห สรวะ ตูกรภิกษุทั้งหลาย รรรม
 บรรยาย อันใดเล่า ที่ พระศากยเจ้า แต่กาล ก่อน ทุก ๆ พระองค์ได้

ทรงภาษิตแล้ว เป็นสารัตถประโยชน์ เกษฏ์แก่สรรพสัตว์โลก
 ธรรมบรรยายนั้น ชื่อ มหาไวญญูสูตร เป็นมหานิทานแท้จริง
 เทพยเจ้าเหล่าพรหมนิกายทั้งปวง ก็ได้สดับแล้ว แต่สำนักแห่ง
 เรา พระศาสดาหมดทั่วทุกองค์ ฯ

สัมเทวประสงค์แล้ว ด้วยประการฉะนี้

อิติ ศีวี ลลิตวิสดเร นิทานปริวรรตนิพนธ์

ปรกโม ? ธิยาย ฯ

สมุทสาหปริวรรต

ตถวิ ภิกษุหิ กตมคตัสส ลลิตวิสัฏโธโรนาม ธรรมปริยายหิ สุต
 ราชโต มหาโวยถย ๑

และ ภิกษุทั้งหลาย ธรรม บรรยาย ชื่อ ลลิตวิสัฏโธร คือ มหาโวยถย
 สุตราชนนั้น ก็อย่างไรเล่า

และ ภิกษุทั้งหลาย เมื่อ พระบรมโพธิสัตว์เจ้า เด็ดขาด ดัดคาย้อย
 ฌณณิกวรรคพนั้น ได้ปราบดาภิเษกแล้ว มี ทิพยบุรุษ อันฝูงเทพเจ้า
 มากแสน มาสดุดีโกลนนาการ พรรณา สรรเสริญ บูชาแล้ว ครั้นได้ภิเษกแล้ว
 ก็ยก ประณิธานขึ้นสู่ พระพุทธภูมิ ครั้นแรกตาม ประเพณี สัมเด็จพระ
 โพธิสัตว์เจ้า อันเดชะ มาสู่ พระพุทธ ธรรมตาทุก ๆ พระองค์ มีพระญาณ
 อันบริสุทธิ ไพบูลย์งาม เป็นไฉนนา เครื่องนำไปสู่ พระพุทธภูมิ อันไพบูลย์
 ด้วย สัมฤทธิ ความ ระลึกไว้ดีถก คฤ ความดำเนินไป ฤทธิ
 ความ มั่นคง อุดมคติ ความเพียร ถ้ำ ได้ปราบดาบรมบารมี คือ ทาน
 ศีล ภาวนา วิริย ญาณ ปรชญา อันเป็น มโหฬารเกาศัตย
 ทรงฉลาดใน พรหมชา คือ มหาไมตรี มหากรุณา มหาเมตตา มหา
 อเมกษา มี พระมหากรุณา ความ รุ่งแสง พระอัครคุณาวรรณญาณ
 ความ รู้ อันไม่มี เครื่องขัดขวาง เป็นดังทวาร เครื่อง เห็นเอง เห็นชอบ บังเกิด
 เฉลียว หน้า ได้ปราบดาโพธิบัลลังก์ ธรรม ทั้งปวง คือ สัมฤทธิคุณสถาน
 การเข้าไปสู่ สัมฤทธิได้ สัมมกปรภาณ การ ละเสียโดยชอบ แด
 ฤทธิบาท อินทรีย์ พล โพธิยงค มารค์ ได้ถึงที่สุด บริบูรณ์ดีแล้ว

มี พระกายอัน ประดับ พร้อม แล้ว ด้วย พระ ถักษณ แด พระ อนุพยัญชน อัน
 มาแล้ว แต่บุณยสัมภารจัก ประมาณ มิได้ มี ปกติปริวรรตไป ตาม ส่วน
 เทียรภากย์ หาก มี กรรมสัมพาทหาร อัน มิได้ ยักย้ายผิดไป จาก พระวาท ที่กล่าว
 แล้วโดย ประการใด พระ กิริยา การ ที่ทรง ประพฤติ ก็ เปนไปโดย ประการนั้น
 มี พระเหตุไทย ซ้อ ตรง มิได้ เปน วง คด ค้อม อัน ปบญจธรรม เครื่อง นำ อ้อม
 มิได้ มา กระทบ แล้ว พระองค์ ปราศ จาก เสี้ย ซึ่ง ความ ถ้อ คัว ความ มัดเมา
 ความ เยื่อ หึง ความ กัด ความ คร้าม ทงปวง แล้ว ทรง ตั้งเมตตาคิรั
 เสื่อม อยู่ ใน สัตตว ทงปวง พระองค์ ได้ เคย เฝ้า พบ เห็น พระสัมพุทธเจ้า ที่
 เสด็จ ถ่วงไป แล้ว แต่ ปาง ก่อน มาก ห่ม แค้น โกฎี เหลือ ที่ จะ นับ ประมาณ
 พระองค์ ได้ เคย ทรรคนาการ พบ เห็น เจรจา กับ ด้วย พระ ศรี บรมโพธิสัตว์
 เจ้าเก่า ก็ นับ ด้วย ห่ม แค้น โกฎี เปน อัน มาก พระองค์ ได้ ทรง พระเกียรติยศ
 ปราภู วัน เริง บรรเทิงใน หมู่ เทพยเจ้า คือ ท้าว ศักระเทวราช พระ พรหม
 พระมหะศวร พระโลกบาท เทวา นาคา ยักษ์ คนธรรพ์ อสูร ครุฑ
 กิณร มโหรีค วาภษส ทงหลาย พระองค์ ทรง พระ กุศล เปน ผล
 ความ ฉลาด คือ พระญาณ อัน อวดถาร ดง ด้วย ความ วั พร้อม เปน ประดิ สัมภี
 ทาญาณ อัน มิได้ ขัด ขวางใน ทาง นิเทศ ประเทบท ทงปวง พระองค์ ได้ แล้ว
 ซึ่ง ธรรม ธารณี่ ไม่ มี ประมาณ ไม่ มี ที่ สู้ คือ ทรง ไว้ ซึ่ง พุทธภาษิต ทงปวง
 มี สัมฤติ เปน ภาชน อาจ ที่ จะ รับ รองไว้ ได้ ไม่ ให้ ขัด ส่าย เสี้ย ทรง
 มหา ธรรม นาวา คือ สัมฤติ อุปสถาน แล ธรรม ประหาณ อัน ชอบ แล
 ฤทธิบาท อินทรีย์ พล โพธิยังค มาร์ค เครื่อง ฉลาด ใน อบาย บารมีธรรม

แต่ ธรรมรัตน์ เป็น ดัง มหา สวรรคตว่าอัน บุญ หัก นำ มา แล้ว ได้ มี
 อภิปรายเครื่อง ถึง พ้น พ้น จตุร โขข ได้ กำจัด มาร อัน เป็น ฆ่า คัก เสีย แล้ว
 ทรง ชุ่ม ชี ประปรวาท ทั้ง ดั้น ได้ โดย ง่าย ได้ ประดิษฐาน ธรรม ตั้ง สงคราม
 ศรัทธา ไว้ เป็น อัน ดี แล้ว ทรง กำจัด หมู ฆ่า คัก เรียก กิเลส วิรูป แล้ว ได้ ทรง
 ประหัก ประหาณ ฆาตกร ด้วย เพชรชฎาน อัน ประเสริฐ เสด็จ ขึ้น ไป สู่
 อธิษฐาน ใช้ อาชญา คือ พระ มหา กรุณา อัน เป็น มุต โพธิ จิตร สำเร็จ กิจ
 อภิเชก อัน รต ลง ด้วย น้ำ คือ ความ เพียร คัมภีรภาพ มี อุบาย โกศล เป็น ช่อ พ้า
 มี พระ โพธิยัง ขยาย เป็น เกศร มี พระ สัมมาธิ เป็น ถอบอง มี คน พระ คุณ
 อัน มั่ง ใจ เกิด ดี แล้ว ใน สระ มี ความ เมา เต มา น ปราศ จาก ไป แล้ว เป็น
 ธรรม อัน มั่ง ใจ แล้ว ดัง ดวง พระ ศศิกระจ่าง พ้า เป็น ประหนึ่ง ว่า ไบ อัน แล ไป แล้ว
 มี กลิ่น คือ ศักดิ์ แต่ ศรัทธา แต่ ประสพ ความ เต็ม ใจ อัน พุ่ง ไป ตลอด ๓๐
 ทัศ ใน โลก มี พระ ชฎาน เป็น ธรรม อัน จำ เริญ มี ได้ ฉาย ได้ ด้วย โลก
 ธรรม ๘ ประการ จึง มี พระ กระเมต สันตาด เป็น มหา บุรุษ ประดุจ ดอก
 ประทุม ชาติ ทรง กลิ่น หอม สอาด ครอบคลุม ไป ด้วย พระ ชฎาน สัมภาร
 อัน หล่ง หล่อ มา แต่ เหนือ นาบุญ ทรง พระ ปริษญา คือ ชฎาน ความ รั
 อัน สว่าง แจ่ม ดัง แสง พระ ทินกร ส่อง ความ ร้อง อบ อุ่น ประทุม ชาติ อัน มี
 กลีบ นุ่ม ด้วย ร้อย ให้ บริสุทธิ์ สอาด ทรง พระ จตุรฤทธิบาท เป็น มนตร์ กระซิบ
 อัน ร่าย แล้ว ทรง พระ จตุรารยัลลภย์ ดัง เล็บ อัน คม ถัด หัก ถึง แล้ว ทรง
 จำ เริญ ภาวนา คือ พระ จตุรพรหมวิหาร เป็น ธรรม ค่น มี พระ จตุรสังคหวัตถุ
 เป็น ธรรม สงเคราะห์ ด้วย ดี เป็น พระ เคียร มี พระ กาย คือ พระ องค์ ได้ ถึง

พร้อมแล้ว ด้วย พระ ประคตยสัมคบาท ธรรม อัน ประกอบ ด้วย องค์ ๑๒
 แด พระ อนุโพธธรรม แด พระอนุ บรพวิหาร ธรรม ทรง วิทษณฺยาน ความ
 วิดี สัมบูรณ์ แล้ว ด้วย พระ โพธิปักขธรรม ๓๗ ประการ อาจ หาญ ด้วย ไตร
 วิโมกข์ เป็น มุข ๓๓ หนึ่ง พระยาโกธกร อัน คณ นอน ชน แล้ว แด สัณฑาท
 มี พระในย นาน บรคฺคร์ ฝั่ง ผาด ด้วย ความ เห็น วิเศษ อัน ดำรงแล้ว มี
 คุหาแก้วใน หุมเขาคีรี คือ ขยาน แด วิโมกข์ สมาริ สัมบัติ เป็น ที่
 อาศัย อยู่แล้ว มี อุบถัน คือ ส่วน พญกษชาติ เป็น ที่ เทียว ยรยาตร จำเริญ
 สบายดี กล่าว คือ พระ วิในย เครื่องใช้ พระ ชิริยาบท ๕ ทรง พล มี พระ
 กำลัง อัน จำเริญ แด ล่วง คล่อง ด้วย พระทศพลญาณ แด พระไวศารัทธญาณ
 มี โธมหารช ชน พอง สยง เกด้า เป็น ไภย นำ กลัว คือ ภพ น้อย ภพ ไภย
 ได้ บำราศ ปราศ จาก ไป เสีย แล้ว มี เพียร อัน เรียบอน ไป ใน เบื้อง หน้า มี ได้
 ทัย ถอย มี สัมภธรรม เครื่อง รังษ ของ สังฆ อัน ตรง กับ ผุ้ มฤค กล่าว คือ
 กระบาส ฌาณ เจริญ เป็น บรช ถึง ห ผู้ บรรดิธ มหา สัณฑาท คือ อุกาหาร อัน
 ดำรง ความ กัก ก้อง ใน ธรรม ที่ ออก เสีย จาก อิศาได้ มี วิมุกตธิชยาน เป็น
 วิคมี ต้อง สว่าง คือ พระปรัชญา เป็น มณฑตดัง ประภังกร ดวง อาทิตย์ ใน
 ห่ม หิง ห้อย คือ เจริญ ทรง พระ พลวรัย เครื่อง แด ผา อัน ธการคม คือ
 อวิทยาทม เครื่อง บิด โลก ให้ ปราศ จาก มืด พระองค์ ทรง เดช กว่า เทพ มานุษย์
 ทั้งหลาย เพราะ เจริญ มณฺย จึง เป็น พระมหา บรช ๓๓ ดวง พระทินกร อัน เว้น โกล
 เสีย จาก ญชณ บัษ แล้ว เพญมรณ อยู่ ใน ศักดิ์ บัษ เสมอ มี พระ อินทรัย มี
 ได้ รัวคาย เคือง จักษ ของ มฤค เมธ แด ๓ ด้วย ปรียทรรคณ อัน อิม อก อิม ใจ

เปนดังดวงพระศรีศิธร อันตั้งไว้ที่มั่งคั่งว่าง ก่อตัวคือความศุขในพระโพธิยงค์
 มีมณฑลผ่องใสคือพระญาณอันรู้ในญาณแต่วิโมกข์ จึงเป็นเหตุ
 ที่มีหมู่ดาวนับแสนประดับแก้ว เปนมหาบุรุษเสมอถึงพระจันทร์อันโคจร
 ไปตลอดรอบทั่วทั้ง ๔ คือจุฬารัตน์ ทำดอกกุณฑล คือมนุษย์ผู้จักบานตาม
 พุทธภูมิให้บานแล้ว พระองค์มาตามพร้อมแล้วด้วยสัตว์ครุฑ คือพระ
 โพธิยงค์ทั้ง ๗ ประการ มีความเพียรเครื่องประกอบจิตรเสมออยู่ใน
 ลักตวทั้งปวง ครั้นวิสูตรพญายุทธมโนมีเครื่องขัดขวาง มีคปเป็นพรต
 ในกรรมบท ๓๐ ประการ พระองค์มีอภิปรายความเข้าใจได้ไปถึงธรรม
 วิเศษสำเร็จบริบูรณ์แล้ว ครั้นเป็นพระธรรมราชผู้ประเสริฐไม่มีใครต่อ
 ต้าน เหตุมีพระธรรมรัตนจักรให้ประพาศเป็นไปได้ จึงอุไทยขึ้นใน
 วงศ์ตระกูลพระเจ้าจักรพรรดิ เหตุบริบูรณ์แล้วด้วยพระธรรมรัตนสมบัติ
 ทั้งปวง คือพระประคตยสมคณาธิปราชญ์ดังได้โดยยากหากค้นภี
 ภาพ มีเวทอันไม่ล่วงไปเสียเปล่า คือญาณแต่คิดเป็นอารมณ์ภก
 พิศดารไพศาลย์บุคคลได้สดับแล้วมิได้อิมเลย มีกษัตริย์เป็นห้องมหาปทุม
 ครั้นวิสูตรมเหศวรทรงไว้อย่างประเสริฐไพศาลย์เป็นมหาจักร มีจิตร
 เสมอด้วยปลว้อาโปเตโชวายุ มีพระพลมิได้หวนไหว มั่นคงดังเขาพระ
 เมรุ เสด็จหลุดไปเสียได้จากประคตอันตามพัวพัน ได้ครั้นวิสูตร
 ธรรมกว้างขวางไม่ขัดข้องผ่องใสไพศาลย์ดังพินพา มีพระอริยคัยบริสุทธิ
 ใสดาด มีทานได้ให้แล้วด้วยเจตนาอันดี มีเพียรเครื่องประกอบเบ
 ื้องได้ทำแล้วด้วยความตั้งใจอันดี มีความปราถนายิ่งใหญ่ได้ทำแล้ว

มนุษย์โลกอยู่มา มีข้า ก็ ได้ ครัด แก่ พระ พรหมภิเศก สัมโพธิญาณ ด้วย
ประการ หนึ่ง

เมื่อ ครั้ง สัมเด็จพระศรี พรหมโพธิสัตว์เจ้า ได้เสวยทิพย์สุข อยู่ใน
มหาทิพย์พิมาน นั้น อัน ประดิษฐาน ภูมิภาค มากได้ ๓๕๐๐๐ ชั้น อัน
ประทับ แล้ว ด้วยบรรดา ประศุโอรส นำ ต่าง ถมม เรือน ยอด ตลอด พ้น ปราสาท
ตาม ช่อง เรียง ราย กระจาด ด้ว นักร์ แด ธงไชย ธง ปรรฐาก แด กระดัง แก้ว
ซ้าย แก้ว ห้อย ย้อย ไป ตาม เพดาน แล้ว เรียง ราย ไป ด้วย ดอก บุษบา มณฑารพ
มหามณฑารพ กระเบื้อง อบ ไป ด้วย ทิพย์ สัง คีต อัน นาง อับ สรเส่น แสน โกลี
ประจ คัด ขับ กล่อม บัน เสง ฅวาย สิ่ง ถิ่น ครอบ ขาย ด้วย ทิพย์ บุษบา
คือ จัมปก ปาฐก โกลีการ มุจลินท์ มหามุจลินท์ อโศก นัยโครช
ดินทุก กรณิการ เกศร สาล รัตน พฤษ อธิกงาม ยิ่ง รุ่ง เรือง หอม
กลิ่น กระหลบ พง พอง อยู่ ร่ม ยวน ตาม ภาค พ้น ถ้วน ดอกไม้ สวรรค์ พวก
อุบล บทุม กุมท ปุณทริก ต่าง ๆ พรรณ เสาวกันธ์ พง ทวี ทิพย์
ประเทศ มี พง สุกุณ พิเศษ ต่าง ๆ คือ บั๊ว กุญแจ แด แหก เต้า สารีกา
โกกิลา หงษ์ นก ยง ยง จาก พราก กุณาร หลาก ดู เห็นว่า กรวิก อีก ช้วน ช้วน
เป็น อาทิ รำ ร้อง นำ พง อยู่ วัง เวง ทุก โมง ยาม ปก คลุม ขวาม ไป ด้วย
ซ้าย ของ ตั้ง หมอ น้า งาม ถ้ายองใหญ่ ไว้ ตาม ที่ เป็น หมวด หมอ งาม ดี
แล ด พน ก็ เรียบ ราม เมื่อ ตม โสย ก็ เอบ ขาม เอา ใจ ถ้วน บุษบา มา โดย แด
อยู่ รุ่ง เรือง เทพเจ้า เล่า ก็นอง เนือง นั้ ตั้ง แสน แสน โกลี แสง สว่าง

ด้วย สัทธา อันดี ได้ทำด้วยใจ ด้วยใจ ผูกพันแล้ว ได้มี กุศล มุต ทัง
 มวน อันแสง หารอบ คอบแล้ว ได้มี วาสนา อบรม มาแล้ว ได้มี กุศล
 มุต ประหนึ่ง ยาน เครื่อง ขับขี่ให้ออกไป ได้มี กุศล มุต ทัง มวน อันชักนำ
 มาแล้ว ใน ๗ อสงไขย กัป ให้หลังไหลไปแล้ว ได้บำเพ็ญ ทาน ๗
 ประการ แล้ว ได้บำเพ็ญ วัตรจริยา คือ บุญกิริยา วาสตุ ๕ ประการ แล้ว
 ได้ ประพฤติ สุจริต ด้วย กาย ๓ ด้วย วาจา ๔ ด้วยใจ ๓ เป็น วัตรแล้ว ได้
 ฝึกหัด จิต ให้ ยึดถือ กุศล กรรมบท ๓๐ เป็น วัตรแล้ว ได้จำเริญ สัมยก
 ประโยค พร้อม ด้วย องค์ ๔๐ เป็น วัตรแล้ว ได้ตั้ง สัมยก ประณิธาน พร้อม
 ด้วย องค์ ๔๐ เป็น วัตรแล้ว ได้ ประคับคอง สัมยก ษยาคัย พร้อม ด้วย องค์ ๔๐
 เป็น วัตรแล้ว ได้บำเพ็ญ สัมยก วิโมกข์ พร้อม ด้วย องค์ ๔๐ เป็น วัตรแล้ว
 ได้ ทำ ความ ขัด เกลา สัมยก รมกต พร้อม ด้วย องค์ ๔๐ เป็น วัตรแล้ว ใน ๔๐
 อสงไขย ได้ บรรชา ตาม สัมเด็จพระพุทธรเจ้า แล่น ๆ โกฏี องค์ เป็น วัตรแล้ว ใน
 ๕๕ อสงไขย ได้บำเพ็ญ ทาน ถวาย สัมเด็จพระพุทธรเจ้า แล่น แล่น โกฏี องค์ เป็น วัตร
 แล้ว ใน ๔ อสงไขย กัป ได้ทำ อริการ ใน สำนัก พระ ปรีชยพุทธรเจ้า ร้อย
 โกฏี องค์ เป็น วัตรแล้ว ได้ส่ง สัตว์ทั้งหลาย มาก มาย เหลือ ประมาณ ที่ จะ
 นับให้ ไป สู่ สวรรค์ โมกษกรรม มารคกรรม เป็น วัตรแล้ว ได้เป็น พระโพธิสัตว์
 เนื่องใน เอกชาติ สามารถ ครดิ รัง ซึ่ง พระ อนุตตร สัม มัคค โพธิญาณ
 ครัน เกิดขึ้น จาก มนุษย์ ตถา นไป สติชัย อยู่ใน ดุสิตวรรพ ทรง นาม ว่า
 พระเศวตเกต เทวมโคตรม อัน ฝูง เทวสังฆ นิยม ตักการ บูชา นับถือ ทรง
 พระ รัศมี เสง สดไม่ มี ประมาณ แล้ว จิต จาก ทิพย ตถา น มา กำเนิดใน

ก็ รุ่งโรจน์ แจ่ม หน้าพาทัน มา กล่อม ขบ มหาไวบุตธรรม ดังคิด ถัก ก้อง
 ชยฺหฺนุณนาท อัน เปน ธรรม เครื่อง นำ กิเลส ให้ ชาติ จาก กาลัง กามวติ ทั้ง มุต
 เปน ทาง ที่ หลีก จาก โกรธ ประติฆ มาน มท ทรป ให้ สิ้น สญฺทุก
 ประการ จะ ยัง ปรีติ ประสัท ปราโมทย์ อุดคฺคปิต ให้ ไพบูลย์ ใน
 ด้นดาน เกิด ดมฺฤติ

ครั้น เมื่อ มหา ธรรม ดำถยา อัน ฝูง เทพยดา เจ้า ได้ บรรลือ ให้ อนุนาท
 มาตรา ๘๔๐๐๐ ธรรม ชนฺธ ครอบ ดังคิกิ ประพฤติ เปน ไป แล้ว แก่ พระ ศรี
 บรมโพธิสัตว์ ครั้น เข้า ไป อยู่ ใน ทิพย ศุข นั้น

คาถา ประพันธ์ ทงหลาย อัน เทพย นิภาย กล่าว ทัก ทวง ด้วย บุญ
 สัมภาร เครื่อง อบรม ศุภกกรโมปจย ใน กาล ปาง ก่อน อัน เปน เครื่อง
 อนุสรณ์ แห่ง พระ โพธิสัตว์ เจ้า ดัง ต่อ ไป นี้

(๑) สัมม วิปฺต ปณฺณนจย สัมฤติ มกิ คคิ มนฺนต ปรัชญาปรภากริน
 อตุลพตวิปฺตวิกรม วยากรณํ ที่ปลแห่งาลิ

ขอพระองค์ จง รัตถกิง สัมฤติ ความ รัตถ มติ ความ คคิ
 คคิ ความ ดำเนินไป อัน ได้ สวรรม เปน กอง บุญ ไว้ ให้ ไพบูล แล้ว
 กระทำแสง สว่าง คือ พระปรัชญา อัน หาประมาณ ที่ สุกุมิ ได้ ด้วย ซึ่ง
 พยากรณ์ เครื่อง ทำให้ แจ่ม ชัด คือ กาลัง ไม่มี ผู้ เบี่ยง ความ เพียร
 อัน ไพบูล มี อยู่ ด้วย ความ สามารถ เปน เครื่อง ต้อง ให้ สว่าง ด้วย

(๒) สัมม วิปฺลนิรมลมนลั ศฺริมลมลปรีหณคานคมทโทษ
 ศุภวิมตศุภจิตฺตา ทามจรี ยาทฤศา ติ ปุเร

ขอพระองค์ จงระลึกถึง ใจที่ผ่องใส ไพบูลย์ มตะมุต มตทิต พง
 ดำให้เลื่อม หาย รับ ความเมตตา โทษร้ายเสียได้แล้ว จิตร์ บริสุทธิ์
 ผ่องแผ้ว สอาดงาม ดำเนิน ตาม แนวทาง จรณ เช่นไรเล่าที่ได้ ประพาศแล้ว
 ใน กาลก่อน ด้วย

(๓) สัมม กุศลกุศลัน คัมภีร์ คัมภีร์ กษมาทม ใจ
 วัชรพชรยานปรัชญา นิเวศนา กัลป์ (โกฏี) นิยทานิ

ขอพระองค์ จงระลึกถึง คัมภีร์ ความ อุดหนุน แด ความ ทรมาน
 อันเป็น ธรรม เครื่อง รับ เสียด จาก ความ เป็น ของ กระจก แด กระจก ด้วย ซึ่ง
 ความ เพียร แด พล ษยาน ปรัชญา อันได้พบ มาแล้วเป็น นิตยกาล
 ประมาณ แล่น โกฎิ แห่ง กัลป์ ด้วย

(๔) สัมม สัมม อนันตกรรม เต สัมปชลา เป ติ พุทธนิยทานิ
 สวรรณกรณายมานหิ กาโต ธิ ยี่ มา อภิเภสัช

ขอพระองค์ จงระลึก จงระลึกถึง สัมเด็จพระพุทธเจ้าแห่ง องค์ เหล่าใด
 ที่ พระ โพธิสัตว์เจ้าได้ บำชาติ แล้ว เป็น เกียรติคุณ หา ที่ สด มีได้ กาล
 อันนี้ ก็นับใน พระ มหา กรุณา แก่ สัตว์ทั่วทั้งปวง ขอ พระ องค์ ย่ำเนยเสียเลย

(๕) จยว จยว ธิ จยวิริยธรรมา ชรามรณเกตุสัททวนวิธา
 สัมพุทธชนเต พหุโว เทวธรรมนาคยักษคนธรรวา

ขอ พระองค์ จงเสด็จไป จงเสด็จไป แท้จริง พระองค์ ชำนาญ วิริย จุติ
 แด การ ทำ ตาย ชรามรณ ก็เลิศให้ วิราช ปราศไป ผ่องเทพยเจ้าเหล่า อสุรนาค
 ยักษ คน ธรรพ ทั่วหลาย เป็น อัน มาก หาก คอย แด ดู พระองค์ อยู่

(๖) กตป ลัทธิธรรมชา คณปวิธานัตถมกถิ สัมเทร
 ตำรุ ภว ปรัชญาตูปัก ตรีปย ชนค้ำ จิตตนิษารคค้ำ
 ความ อิ่มเหต ยินดี แล้วตลอด พัน กตป ย่อมไม่มี ประหนึ่ง
 หอย มิได้ อิ่ม น้ำทะเล ความ อิ่ม ด้วย ปรัชญา เปน ของ ทำ ประโยชน์
 ให้ ดำรงใจ ย่อม ยัง ฝน ลัทธิคว ั กระหาย อยู่ตลอด กาด นานให้ อิ่มได้

(๗) ก็ จาปยนิทกษ (ลัทธิ) ธรรมวิโร น จาติ กามรคหิ
 อถ จ ปนวมถนยนา อนุกัมปา สเทวกั โลกั
 พระองค์ ทรง ยศไม่ มีใคร ดำเนิน ว่า อไรได้แท้ พระองค์ ยินดี ใน
 ธรรม เจริญ ยินดี แล้ว อีก ประการ หนึ่ง ความ ยินดี ใน กาม มิได้ มี อีก
 ประการ หนึ่ง พระองค์ มี พระนคร ทั้ง สอง ผ่องใส มี พระไทย เมื่อ แผ่น มนุษย
 โลก ทั้ง เทวโลก

(๘) ก็ จาปี เทวญญาหิ ศรัทฐา ธรรม น เต วิภยุปนเต
 อถ จ ปน วัชณ คทาณปายัสสถาณเบกษสว
 เทวตาตง หิมน ทงหลายได้ พง พระลัทธิธรรม แล้ว เทวตาเหล่านั้น ก็
 มิได้ อิ่ม เติบโดยแท้ อีก ประการ หนึ่ง ถึง ว่า ได้ ไป ถึง พระลัทธิธรรม แล้ว
 แต่ไม่ ได้ คิม รศ พระลัทธิธรรม ก็ ยังได้ แดด พระ รป พระ โฉม

(๙) ก็ จาปี วิมตจ โภษ ปัศยสิ พุทธานทศาทสิ โลก
 ธรรม ศฤโนนชิ จคตัส คัม ธรรมว วิภช โลก

พระองค์ มี พระจักษุ ผ่องใส แท้ ได้ เห็น พระลัทธิพุทธเจ้า ๓๐ พระองค์
 ครั้ง แรกในโลก พระองค์ ได้ ทรง พัง พระลัทธิธรรม แล้ว แต่ นั้น มา
 พระองค์ ก็ ได้ ทรง จำแนก พระธรรม ประเสริฐ นั้นใน ฝน ลัทธิคว โลก

(๑๖) ก็ จาบ คุชภิกษุ ทว ปุณยศรีวิยาภิไศยเต ศีริมาน
อก จปณ กรณ มานถ ปววรรษ ชมพูชเช วรชมน

พิภพคุชภิกษุ ทว ศีริงาน ยัง ด้วย บุญย ศรี ของ พระองค์ แท้ อีก ประการ
หนึ่ง ขอ พระองค์ จงให้ ฝน คือ พระ กรรณาคก ตก ลงใน ชมพู ท่วม ฝน เป็น
ประเทศ รงไชยเถติ

(๑๗) ดัมภกัทย กามธากุ เทวา เย รูป ชาติ กานนเก
ธรว คยภินนทเต สปิณเคย กิทธิพรโต โพธิ์

เทวดา ทงหลาย เหล่าใด อาศัย กาม ธากุ แด รูป ชาติ เป็น เอนก เทวดา
ทงปวง เหล่า นั้น ได้ ดำเนิน ถูก ต้อง คลอง พระโพธิญาณ อัน เป็น
ที่ ดำเนิน ปรต กั ย่อม จะ พา กัน ชน ชม ยัง

(๑๘) นิหทา ตี มารกรมา ชีทา สัมภวณเณย กุรัลิกา นาลา
เกน สกลลก ตี โพธิ์ กาโล ใยม มา อูปเภยสว

เพราะ เหตุนี้ การ งาน ของ มาร พระ องค์ ได้ ทำ จิต เตี้ย แล้ว พระองค์
ได้ ชำระ แล้ว เตี้ย รก ถอย พวกอื่น ก็ พลอย ได้ พระ องค์ เป็น ที่ พึ่ง เพราะ
เหตุนี้ ก็ เป็น คราว ที่ จะ หวัง รุ่ง มา ถึง เขา แล้ว แก่ ดัด ตัว โลก ทง ดัน ด้วย
เหตุอะไร ได้ ขอ พระ องค์ เจ้าอย่า ได้ ทรง เพิกเฉย เตี้ย เลย

(๑๙) เกตคำคินนา ปรัทปเต โตเก คว วัว เมฆวทวยาปย
อภิวรชามญจวรัช คัมย เกตคานนรมรณาน

ครั้น เมื่อ ดัด ตัว โลก เร้า ร้อน อยู่ ด้วย เพลิง กิเลส ข้า แต่ พระ องค์ ผู้
กล้า หาญ ขอ พระ องค์ โปรด ประทาน ทรง เรียก เมฆ ให้ ฝน อมฤต ตก ลง เกิด
จะได้ รัง บั ดับ ไฟ กิเลส แห่ง นรเทพ ทง ผอง

(๑๔) ตัว ไวยธราชกุศล จิราศราน์ ดัศยไวยธ ดัศยวาน์
ตัววิโมกษาคทโยไคร์นิรวาณศุเข ลัถปย คัมภีร์

พระ องค์ ทรง นาดาด ใน คัมภีร์ ราชฐาน กว้า แพทย์ พระ องค์
มี อริยดัศย เปน แพทย์ ที่ จริง ของ คน ไข้ หง หตาย ผู้ กระ ดับ กระส่าย อยู่ นาน แล้ว
ขอ พระ องค์ ทรง ประ กอบ ยา คือ ไครวิโมกษ วัง ให้ คน ไข้ หง หตาย ที่ อาศรัย
อยู่ นาน แล้ว ด้ รับ ความ สุข คือ พระ นฤพาน โดย พลัน เกิด

(๑๕) อศัรทว ดัศหนาท โกรษฏกนาท นกนคยนคฤษฐาห
นท พุทธดัศหนาท คิวาลัย ปวิตรลักศุคคาณ

เมื่อ ดัศคว โลก ยัง ไม่ ได้ พง ราชดัศห บวรดัศดัศหนาท ได้ ยิน แต่ ดัศนค
จึง จอก แผด ทรหาวค ชู ก็ ว่า ไม่ มี ใคร ดัศค ยัง กว้า แลย แล้ว ขอ พระ องค์
จง บวรดัศ พระ พุทธดัศหนาท อัน ถดัศ แถดัศ จน คัณค จึง จอก คือ เตยรดัศ พวง
ฆ่า คัศค ตกใจ ถดัศ อยู่ หวั่นไหว เกิด

(๑๖) ปรัชยา ปรัชปะหั ได้ก พลวรัยพโตติโต ธรณิมณเฑ
กรตถนรณ ธรณิ ปราหณิกวา ชนหิ มารัม

พระ หัศค ของ พระ องค์ ทรง ชู ประทับ คือ พระ ปรัชญา ยก พล เณนา
คือ ความ เพี้ยน เปน กอง หัพ ขั้บพลไป ใน มณทล พระ ธรณิ แล้ว จง คบ
พระ ธรณิ ลง ด้วย ผ้า พระ กร อัน ประ เลวิฐ แล้ว พระ องค์ จง ชำระ หมู
มาร แลย เกิด พระ พุทธเจ้า ช้า

(๑๗) สัมภักษณเต ปาลาศจุคโร เย ศุภย ทาธยเต ปาตรัม
ศักราศจุ พหิมณยกา เย ชาคั คัว ควิษยนค

พระโลกบาลทั้ง ๔ จักคอยแต่ดูแล้ว จก วาย มาตร ทำว ศักรเทวราช
กับ พระพรม หนึ่ง หนึ่ง จัก ดังค์ เคะระห้ พระ องค์ เมื่อ เสด็จ ลงไป เกิด แล้ว

(๑๘) วยวโลกยาภิยศา กุลรัตน์กุลโฑทิตา กุลกุดีนา
ยาร์ ดักติวาล์มเต ทวเคษยล โพธิ์ดักตวจรม

พระ ผู้ มี ยศ ยิ่ง ได้ แด่ ลง ดู ได้ ดัง ละคร กุด ขน ใน รัตน ละคร กุด เปน
ละคร กุด ดัง ดับ ละคร กุด มา นาน เมื่อ พระ องค์ ดำรง ค์ อย ใน ละคร กุด ไต ย่อม
ดำริ ตรี แต่ ดัง ชอบ จัก ทรรค นาวะ บอบ จาริ ต อัน เปน ส่วน ของ พระ โพธิ์ ดัก ตว เจ้า

(๑๙) ยัเทว ภาชนเนลมัน มณีนัน คิษฐูเต ภวทิ ศรัมาน
มณีนัน วิมลพทุเช ปวรวัช ชัมพูจวเช วรชัม

มณีนัน ย่อม ประดิษฐาน อย ใน ภาชน ใน ที่ ไต ศิริ ก็ ย่อม มี ใน ที่ นั้น
มณีนัน คือ พระ พุทธ เจ้า ผู้ องค์ ได้ จะ ยัง ธรรม ศิริ ดัง ฝน ให้ ตก ได้ ใน ชัมพู
ทวีป อัน เปน ประเทศ ดุจ ชง ไชย

(๒๐) เหว พุพปรการา ลักคิรวานนิจจรา คาลา
โจเทนติ กรุณา มนส์ อย์ ต กาโต มา อูเปกษลว ๑ อิติ ๑
คาลา อัน บัด เสด็จ เสด็จ ขับ ทง หลาย มี อย ประการ มาก อย่าง นั้น ได้
ตก เตือน พระ ฤๅ ไทย ให้ มี พระ มหา กรุณา ว่า อัน ว่า การ ที่ จะ ไป รด ดัก ตว นั้น
เวลานี้ ขอ พระ องค์ อย่า ได้ เพิกเฉย เสด็จ เสด็จ ดัง นั้น แด ๑

อิติ ศรัตติวาล์มเต สุ่มคัลลาหริวั ไดนามท วติโย ? ธิยาย ๑